

Az aradi vértanúk

Dr. Vadász István

múzeumigazgató

Kiss Pál Múzeum, Tiszafüred

Tiszafüred, 2012. október 5.

Az aradi vértanúk

1. Saját és a kortársak vélekedése szerint ártatlanok:

- “A Hon, a Szabadság és a Trón védelméért”
- **1848. áprilisi törvények alapján** (a felelős magyar kormányért, a törvényt szentesítő királyért)
- Katonai eskü alapján – katonai pályafutások törvényszerű következményeként

Az aradi vértanúk

2. Kortársak és az utókor szerint: áldozatok, vértanúk – a hazáért, a szabadság ügyéért

- Bosszúállás (felségsértésért, lázadásért – “személyes bosszú” is = “felkelők oldalán állásért”)
- Válogatott kivégzési módszerek (főbelövés = kegyelem: 4 fő, = Kiss E. (nem harcoló, Dessewffy, Lázár (osztrákok előtt tették le), Schweidel (nem harcoló)
- akasztás = súlyosbított büntetés: 9 fő)

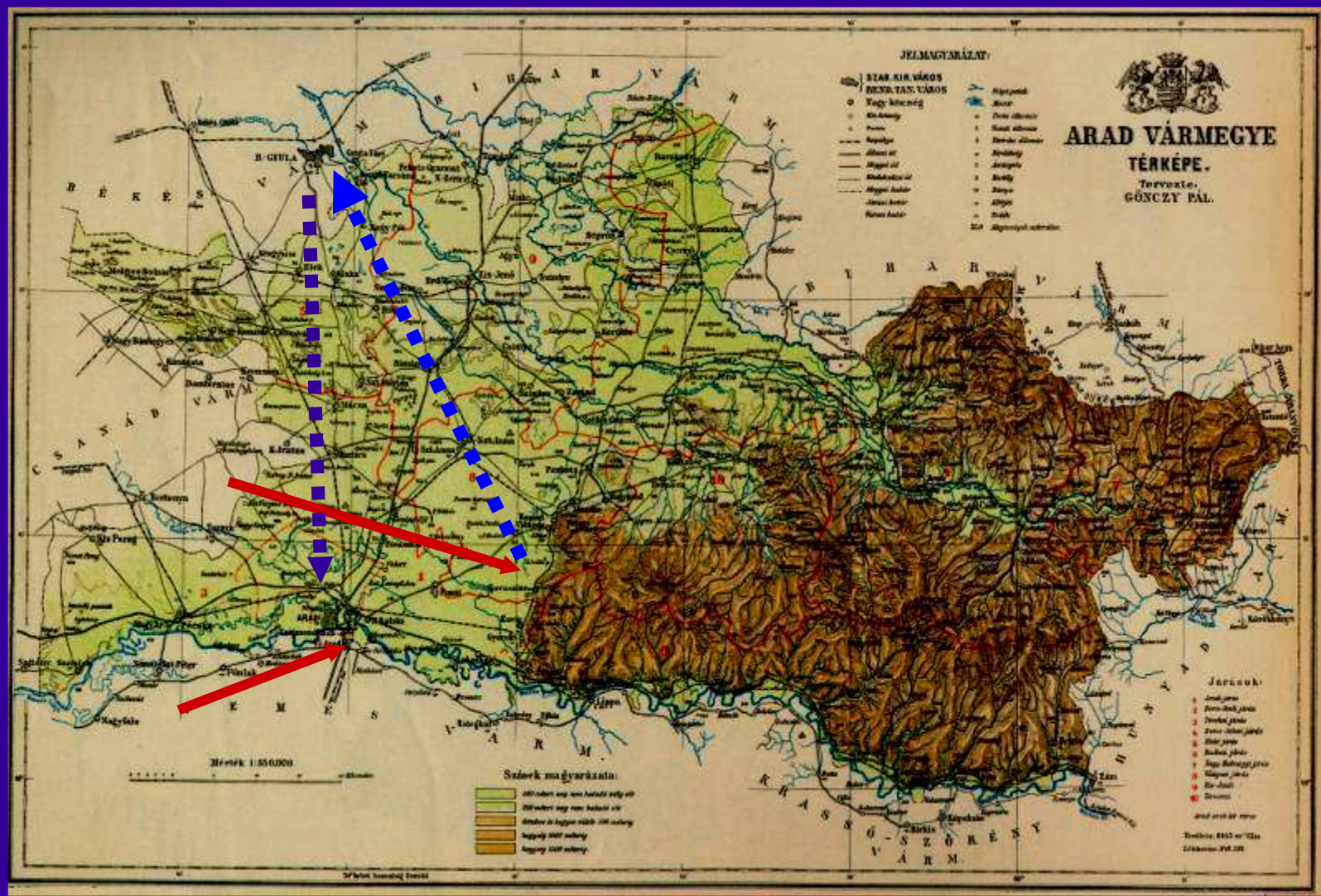

Az aradi vértanúk

2. Az utolsó hetek:

- 1849. augusztus 13: világosi fegyverletétel, cári csapatok előtt
- 1849. augusztus 14: első kivégzések a Haynau győri proklamációja alapján
- 1849. augusztus 19: Az aradi vár átadása az oroszoknak
- 1849. augusztus 23: főtisztok átadása Gyulán a császáriaknak

Az aradi vértanúk

Az aradi vértanúk

- Augusztus 25: megérkeznek Aradra,
- Kiss Ernőt még aznap, további 11 főtszert 26-án, Vécseyt szeptember 3-án hallgatták ki.
- Majd két hét múlva újra kihalgatások: ekkor a tényleges tevékenységüket vizsgálják.
- Szeptember 17-től írásos beadványt tehetnek
- Szeptember 21-én Kiss és Vécsey, 26-án a további 11 ügyében döntés

Az aradi vértanúk

- Nem hirdették ki, Haynau után küldték megerősítésre (Pestre utazott)
- Október 2. Haynau rendelkezik a kivégzés módozatairól. Október 6-ára, Latour halálának évfordulójára tűzte ki a kivégzéseket.
- Az aradi foglyok még reménykedtek, október 4-e, az uralkodó névnapja, lehet, hogy amnesztiát hirdet.

Az aradi vértanúk

- Másnap, október 5-én reggel hét órakor Ernst hadbíró kihirdette az ítéleteket (megbilincseltek a tábornokokat, visszavezették őket a cellájukba, nem engedték, hogy együtt tölthessék az utolsó napot)
- Október 6-án hajnali kettő és három óra között a papok felkeresik a halálraítélteket. Aulich Lajos Horatius verseit, Török Ignác Vauban várépítésről szóló könyvét olvasta, Láhner György fuvoláján játszott, Dessewffy Arisztid még aludt. Többen levelet írtak.

Az aradi vértanúk

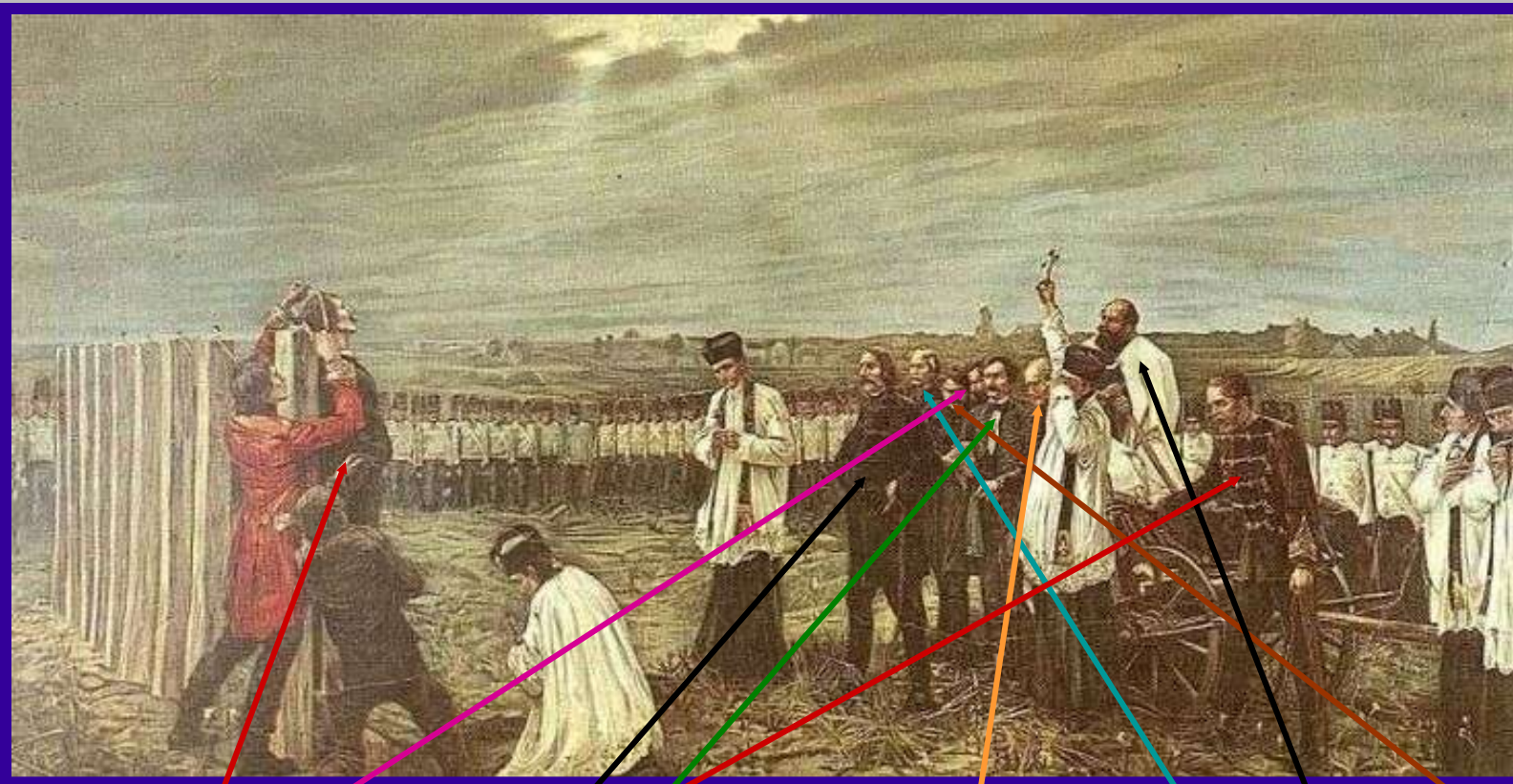
- Fél hatkor először a golyó általi halálra ítéleteket - Schweidel Józsefet, Kiss Ernőt, Dessewffy Arisztidet és Lázár Vilmost - vezették a kirendelt katonaság közé. 12 katona állt fel velük szemben töltött fegyverrel, majd jeladásra a lövések eldördültek, Kiss Ernő kivételével mindhárman élettelenül buktak a földre.
- Kiss Ernőt csak a vállán érte a lövés, ezért három katona közvetlenül elé állt, s leadták a halálos lövést Kiss Ernőre is.

Az aradi vértanúk

Thorma János: Aradi vértanúk, olajfestmény, (1893-96) A 13 mártír közül az akasztásra ítélt kilenc honvédtábornokot ábrázolja. Ba

Az aradi vértanúk

Poeltenberg Ernő, Nagy-Sandor József, Aulich Lajos, Láhner György,
Knézich Károly, Vécsey Károly, Török Ignác, Damjanich János,
Leiningen-Westerburg Károly

Az aradi vértanúk

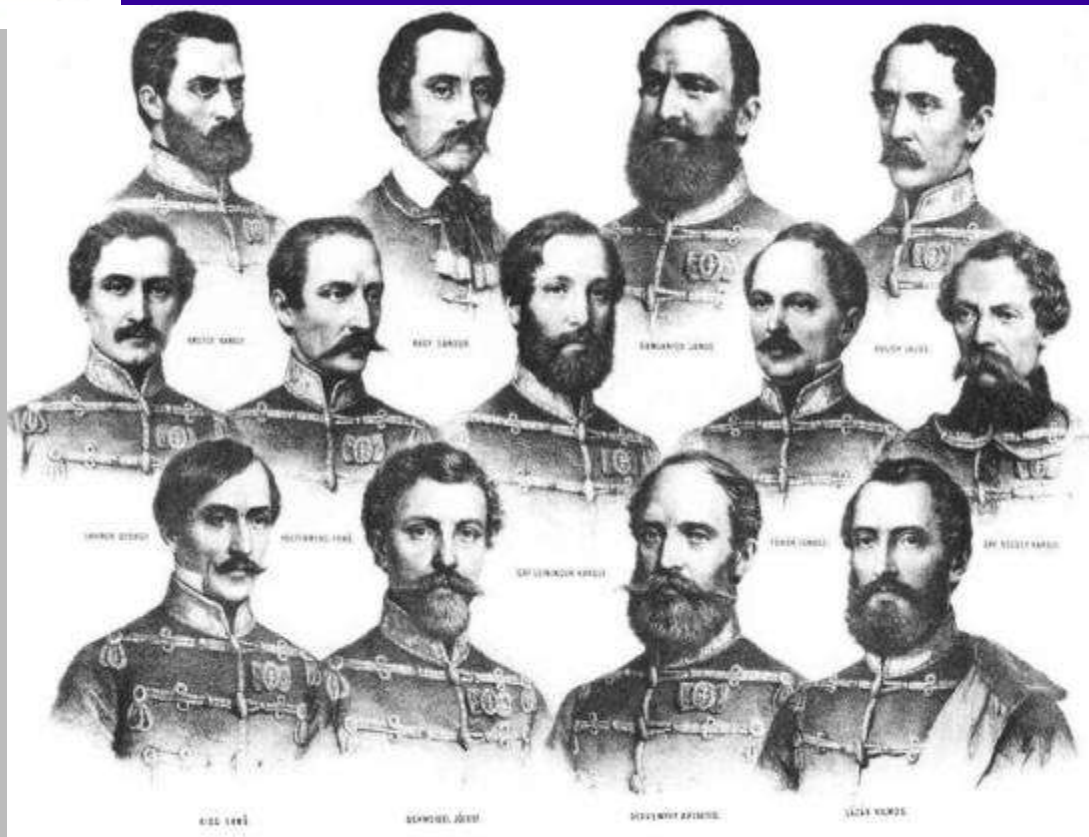
Franz Bott brünni katonai hóhér az aradi vár hóhéra, az aradi vértanúk kivégzője. 1849. október 6-án, az aradi vártól délre, a Maros árterén, reggel 6 és 7 óra között ő akasztotta fel Poeltenberg Ernő lovag, Török Ignác, Lahner György, Knezić Károly, Nagysándor József, Leiningen-Westerburg Károly gróf, Aulich Lajos, Damjanich János és Vécsey Károly gróf honvéd tábornokokat. Őt illette meg a felakasztottak felsőruházata, a fehérenemű pedig a hóhérségédeket.

Az aradi vértanúk

Ismeretlen festő: az aradi vértanúk temetése. A kivégzés napjának estéjén bitófa tövébe temették őket.

Az aradi vértanúk

Az aradi vértanúk, Barabás Miklós litográfiáján: Knezić Károly, Nagysándor József, Damjanich János, Aulich Lajos, Lahner György, Poeltenberg Ernő, Leiningen-Westerburg Károly, Török Ignác, Vécsey Károly, Kiss Ernő, Schweidel József, Desseffy Arisztid, Lázár Vilmos

Az aradi vértanúk

AULICH LAJOS

57 éves (1793-1849), **tábornok**

Német származású

Vagyonos polgári család

1848-ban: cs.k. alezredes

Honvédség: 1849. febr:

hadtestparancsnok

(Tiszafüreden: 1849.

márciusban kétszer)

1849. július: hadügyminiszter

Világos, Arad, **kötél (7.)**

Az aradi vértanúk

DAMJANICH JÁNOS

45 éves, (1804-1849), **tábornok**
Szerb származású,
katonacsalád sarja
1848-ban: csk. százados
Honvédség: 1848. dec.
Hadtestparancsnok, tábornok
(Tiszafüreden: 1849. március
végén, egyszer)
1849. május: hadügyminiszter
h.
1849. Arad átadása
Arad, **kötél (8.)**

Az aradi vértanúk

DESSEWFFY ARISZTID

47 éves (1802-1849), **tábornok**
Magyar származású, nemes
1848-ban: nyugalmazott cs.k.
főszázados -1839 óta

Honvédség: 1849. augusztus:
hadtestparancsnok, tábornok
(Tiszafüreden: 1849.
márciusban egyszer)

Karánsebes, fegyverletétel
(császáriaknak), 1849.
augusztus 19.

Arad, kegyelemből **lőpor...**¹⁷(3)

Az aradi vértanúk

49 éves (1799-1849), **tábornok**
Magyar (örmény) származású
nagybirtokos nemes

1848-ban: cs.k. huszárezredes
(1845 óta)

Honvédség: 1848. szeptember:
hadtestparancsnok, tábornok

1849. február: Országos
főhadparancsnokság vezetője,
altábornagy

Arad, **lőpor...(2.)**

Az aradi vértanúk

KNEZIĆ KÁROLY

41 éves, **tábornok**,
Horvát származású, apja
határőrszázadi katona
1848-ban: cs.k. főszázados
(kapitány) – (1844 óta)
Honvédség: 1849. májustól
hadtestparancsnok, tábornok
(Tiszafüreden: 1849.
márciusban, egyszer)
(Június: Perednél leváltja
Görgey)
Világos - Arad, **kötél (4.)**

Az aradi vértanúk

LÁHNER GYÖRGY

53 éves (1795-1849), **tábornok**
Német származású, polgári
család

1848-ban: cs.k. őrnagy, zlj-
parancsnok (1844 óta)

Honvédség: 1848. december:
fegyvertári felügyelő

1849. február: a hadiipar
szervezője, tábornok

Világos - Arad, **kötél (3.)** 20

Az aradi vértanúk

LÁZÁR VILMOS

34 éves (1815-1849), **ezredes Magyar (örmény)** származású, nemes

1848-ban: kilépett cs. k. őrnagy

Honvédség: 1848. május:

1849. február: Répássy tábornok segédje

(Tiszafüreden - 1849. február, márciusban kétszer)

1849. aug.: hadtestparancsnok

Lugos, fegyverletétel

Arad, **lőpor..(4.)**

Az aradi vértanúk

Gróf LEININGEN-WESTERBURG KÁROLY

30 éves (1819-1849), **tábornok**
Német származású, főnemes
(gróf): az apja cs. kir. ezredes (!)
1848-ban: cs. k. százados (1845
óta), de szabadságon
Honvédség: 1848. októberben
jelentkezik, őrnagy
1849. június: hadtestparancsnok,
tábornok
(Tiszafüreden: 1849.
márciusban egyszer)
Világos - Arad, kötél (6.)

Az aradi vértanúk

NAGYSÁNDOR JÓZSEF

45 éves (1804-1849), **tábornok**
Magyar származású, nemes,
apja ügyvéd
1848-ban: 1847 óta nyugalma-
zott cs. k. főszázados (kapitány)
Honvédség: 1848. júniusban
1849. május, hadtestparancs-
nok, tábornok
**(Tiszafüreden: 1849. március -
egyszer)**
Világos - **Arad, kötél (5.)**

Az aradi vértanúk

POELTENBERG ERNŐ

35 éves (1814-1849), **tábornok**
Német (ausztriai) származású,
nemes, apja udvari titkár (!)

1848-ban: főszázados
(kapitány)

**Honvédség: 1848. októberében
csatlakozik**

1849. április: hadtestpar.,
június: tábornok

**(Tiszafüreden: 1849.
márciusban egyszer)**

Világos - Arad, kötél (1.)²⁴

Az aradi vértanúk

53 éves (1796-1849), **tábornok**
Bácskai **német** származású,
polgári család

1848-ban: cs. k. őrnagy

Honvédség: 1848. szeptember,
ezredes, 1848. november:
tábornok

1849. nyarán a
kormányzókékhelyek helyőrségi
parancsnoka

Világos - Arad, **lőpor...** (1.)

Az aradi vértanúk

TÖRÖK IGNÁC

54 éves (1795-1849), **tábornok**
Magyar származású, nemes,
apja uradalmi felügyelő
1848-ban: cs. k. mérnökkari
alezredes

Honvédség: 1849. január:

komáromi erődítési
parancsnok, tábornok
1849. július, hadsereg
főparancsnok

Világos - Arad, **kötél (2.)**

Az aradi vértanúk

Gróf VÉCSEY KÁROLY

42 éves (1807-1849), **tábornok**
Magyar származású, főnemesi
család, apja cs.k. altábornagy (!)
1848-ban: cs.k. őrnagy
Honvédség: 1848. december,
hadosztályparancsnok, tábornok
1849. április, hadtestparancsnok
(Arad-Temesvár körül)
Borosjenő, fegyverletétel
(oroszoknak), augusztus 20.
Arad, **kötél (utolsónak, 9.)**

Az aradi vértanúk

http://www.youtube.com/watch?v=m6Gm-_wB0-w

Az aradi vértanúk

**Köszönöm a megtisztelő
figyelmet!**